

Restaurering av Wikparken

Tommy Lennartsson, Centrum för Biologisk Mångfald & Upplandsstiftelsen

Steg 1, markanvändningshistoria, och 2, fältinventeringar

En historisk genomgång visar att Wik-områdets historia förenklat kan indelas i tre epoker. Markanvändningen under dessa epoker har på olika sätt bidragit till att bygga upp områdets nuvarande värden.

Betes- och slåttereponen

På äldre kartor utgörs Wikparken av betesmark med ängar insprängda mellan betesbackarna. På 1600-talet benämns området "Nötskogen". På 1700-talet beskrivs ek- och hasselskog. Betesepoken är den överlägset längsta perioden i Wikparkens historia. Den började under förhistorisk tid och varade till 1820-talet då en park anlades. Karaktären av betesmark försvann först när de planterade parkträden växt sig stora.

Naturvärden knutna till betesepoken

Betesepoken representeras främst av de många gammelekarna. Dessa ekar innehåller ännu de flesta av en beteshages flora och fauna, trots att beteskontinuiteten är bruten sedan 185 år. Arter knutna till betesepoken är fr.a. lavar på gammelträd (ca 15 rödlistade enl. rödlistan 2000), insekter i hålträd (ca 10 rödlistade), insekter i bark och ved på exponerade gammelträd (2 rödlistade), vedsvampar på grova hagmarksträd (5 rödlistade), samt marksvampar i ekhage (3 rödlistade). Även fritt stående gammeltallar samt grova knäckepilar har liknande värden och karaktärer.

1785

Summa 166 4 3/4	
Äng	
17. Ängs-hagen, nedan för gården, består af flörens delar härskvatten utom emot sjön, der något mera står blandat	26 10 2/3
18. Nyttjas under saltet, men efter 1688 är Chaska tillhörig Bonas By	1 13
19. En inftängd änges bit, som nyttjas af bördarne	1 11
20. Äng innom Wätriks åkerorolar	6 26
	Summa 36 2 2/3
Betes Hagar	
21. Eklunden, högländ och Bergig mark	35 11
22. Mellan lunden, består af sidland mark med häffel skog beväxt	22 26 2/3
23. Lilla Lund ången, lågländ och slät mark	10 11
24. Stora lunden, af sidland mark mittuti, men på bägge sidor bergaktig orod häffel skog	26 10 2/3
25. Mattmen eller utmarken, som består af bergaktig mark med några gräs daller mellan höga bergen, utan skog	9 2 2/3
26. Åker lindas innom Wätriks åkerorolar	4 7
27. Renbackar innom hägnad	28 11 2/3
	Summa 220 4 2/3
Sålides vara befunnet, förlagt och Beskrifvit; Betygar	
På Embetes vägnar	
Johan Ant. Poussell.	

Parkepoken

Närmast slottet finns rester av en barockpark. Under 1820-talet anlades en engelsk park utanför barockparken, genom plantering av lövträd av olika slag bland de gamla hagmarksträden. Därtill anlades ett nätverk av stigar. Sedan en folkhögskola tog över på 1920-talet har i princip ingen skötsel av den engelska parken förekommit, och det är möjligt att den upphörde redan dessförinnan.

Naturvärden knutna till parkepoken

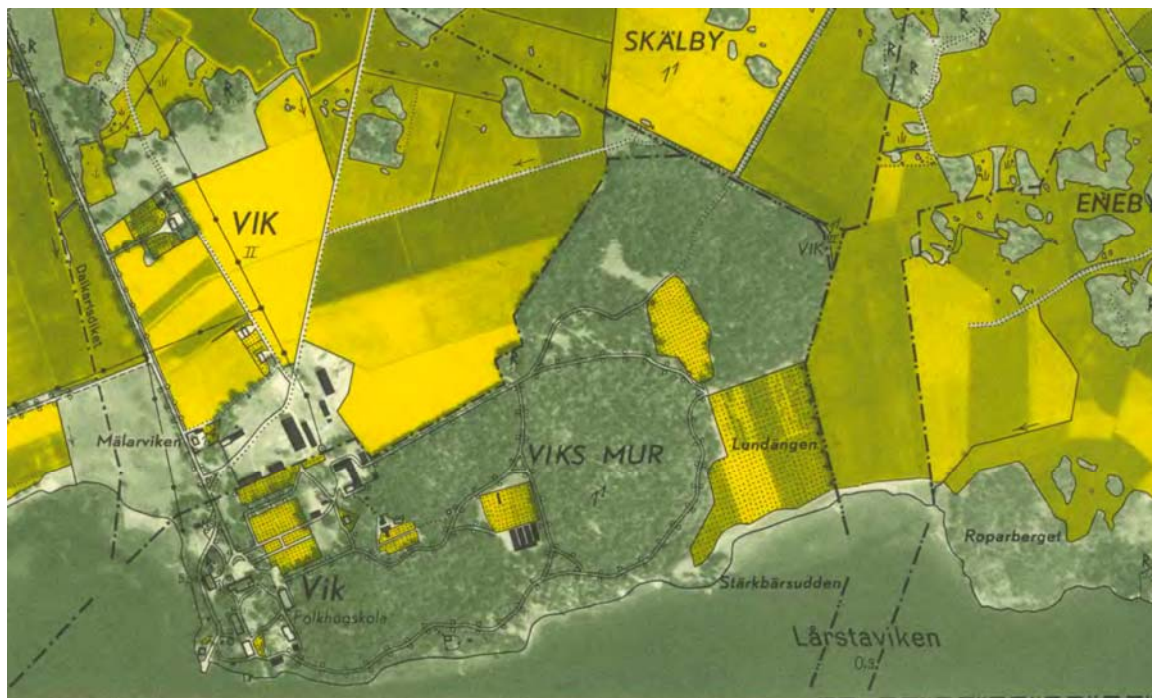
De allra flesta av parkens träd fanns kvar när restaureringen påbörjades, men utan parkens karaktär eftersom området var igenväxt. Parkträden har växt upp i skugga och är därför högstammiga, utan hagmarksträdens vida krona, grova grenar och bark. Vissa av gammalträdens lavar har koloniserat parkträden, och planterad alm, ask och lönn hyser 7 rödlistade arter. Planterad pyramidpoppel har fått liknande hålträdskvalitéer som grova hålaspar.

Igenväxningsepoken

Igenväxningsepoken inleddes när parkskötseln upphörde och har sedan i accelererande takt präglat Wikparken fram till restaureringen. Igenväxningen består främst av alm, ask, björk, asp och gran i trädskiktet samt hassel i buskskiktet. Planterade parkträd och igenväxning leder tillsammans till att hagmarksträden dör, och att lundmiljöer skapas.

Naturvärden knutna till igenväxningsepoken

När gamla träd avkronas och dör skapas temporärt stora mängder död ved som gynnar vissa vedinsekter. På asp, alm och lönn har påträffats 4 rödlistade vedinsekter och gamla hasselrunnor i Wikparken hyser ytterligare 3. Lundmiljöer med högt hasselinslag hyser minst 4 rödlistade marksvampar.

1951

Steg 3, konsekvensbedömning

I naturvårdarens verktygslåda finns många typer av åtgärder som kan användas i ett område som Wikparken. Konsekvensbedömningen visade att *restaurering av beteshagar* skulle gynna flest arter där det finns gammelekar. I andra delar av parken gör man störst nytta med respektive *restaurering av slättermark*, *parkskötsel* eller *fri utveckling*. I torra områden med barrskog skulle *restaurering av skogsbete* vara den bästa åtgärden. Området bedömdes vara tillräckligt stort för att rymma alla dessa åtgärder.

Dessutom tillämpades några särskilda punktinsatser för att gynna särskilda artgrupper, exempelvis att spara sälg (en viktig resurs för bin och humlor om våren), gynna hagtorn (viktig pollenresurs för vedskalbaggar), spara pyramidpoppel med sällsynta vedvivlar, samt att lämna högar av grenar för vedinsekter och vedsvampar.

Andra värden än naturvärden

Området var mycket välbesökt och friluftslivets och lokalbefolkningens intressen var viktiga att tillgodose. Det bedömdes att de flesta av de föreslagna åtgärderna skulle göra området mer attraktivt, men att stängsel och betesdjur skulle göra det mer svårtillgängligt. För att kompensera för det senare förbättrades stigar och planerades stängsel så att man kan besöka stora delar av området utan att behöva gå i betesfällor. Det planerades att Upplandsstiftelsen skulle överta förvaltningen av parken och att information, tillgänglighet för rörelsehindrade m.m. skulle utvecklas successivt.

Wikområdet är kulturhistoriskt värdefullt, främst vad gäller byggnader och parkmiljöer. Eftersom endast barockparken närmast slottet ännu hade parkkaraktär var kulturmiljövårdens intressen koncentrerade dit. Restaurering och skötsel av hela engelska parken var orealistisk. Fri utveckling i vissa delområden bedömdes vara kulturhistoriskt acceptabelt.

